

**ПАМ'ЯТИ ПРОФЕСОРА КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ МВС УКРАЇНИ
ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІЙОВИЧА ПУШКІНА**

У 1999 році виповнюється 50 років від початку наукової та педагогічної діяльності видатного вітчизняного фахівця в галузі цивільного права, професора, доктора юридичних наук, лауреата Державної премії Української РСР, заслуженого юриста України Олександра Анатолійовича Пушкіна.

О.А. Пушкін народився 21 травня 1925 р. в селі Кузнецово Нікольського району Вологодської області. У трагічному 1933-му пішов до школи в Архангельську. В 1940 р. родина О.А. Пушкіна переїхала до Білоруської РСР, а з початком війни була евакуйована до Сталінградської області (нині Волгоградська).

Юність О.А. Пушкіна була опалена полум'ям Великої Вітчизняної війни. В 1943 р. він був призваний до Червоної Армії і направлений на навчання у 3-є Куйбишевське піхотне училище. Брав участь у бойових діях на Карельському фронті, в Білорусії, на 3-му Українському фронті. Кавалер ордена Червоної Зірки, Вітчизняної війни, медалей.

Після демобілізації в 1945 р. розпочав навчання у Харківському юридичному інституті, де виявив видатні здібності до наукової діяльності. Отримавши диплом у 1949 р., залишився в аспірантурі інституту. Науковою цариною Олександра Анатолійовича на все життя стали цивільне право і цивільний процес.

Вже в 1952 р. молодий науковець захистив кандидатську дисер-

тацію «Правове становище державного промислового підприємства» і продовжив науково-педагогічну діяльність в Харківському юридичному інституті (нині Національна юридична академія ім. Я. Мудрого), з котрим було пов'язано 40 років життя і праці Олександра Анатолійовича. Він обіймав посади старшого викладача, заступника декана факультету, професора кафедри, завідуючого кафедрою цивільного права. У 1965 р. О.А. Пушкін завершив роботу над докторською дисертацією «Цивільно-правові форми управління промисловістю в СРСР». Науковий ступінь доктора юридичних наук був присуджений йому в листопаді 1966 р. У цей час О.А. Пушкін як науковець набуває авторитету не лише в Радянському Союзі, а й за його межами. Зокрема, в період роботи в Харківському юридичному інституті у складі урядової делегації УРСР брав участь у роботі дипломатичної конференції ООН з морського права (м. Женева Швейцарської Конфедерації).

Роки війни і напруженої наукової праці далися взнаки. В 1985 р. О.А. Пушкін вийшов на пенсію за станом здоров'я. Та спокій був не для цієї енергійної і талановитої людини. Невдовзі професор вже завідує кафедрою радянського права в Харківському інституті громадського харчування.

В 1990 р. видатний науковець, фахівець в галузі цивільно-правових дисциплін О.А. Пушкін був запрошений на роботу до Москви,

де очолив лабораторію правових досліджень Науково-дослідного інституту економічної торгівлі Міністерства торгівлі СРСР. Рік потому повернувся до Харкова і розпочав роботу в Інституті інтелектуальної власності Міжнародного центру наукової культури – Всесвітній лабораторії.

На 1992–1997 рр. припадає завершальний етап плідної науково-педагогічної діяльності Олександра Анатолійовича, пов'язаний зі становленням та інтенсивним зростанням єдиного в Україні багатопрофільного вишого закладу освіти системи МВС Університету внутрішніх справ. В ньому О.А. Пушкін протягом трьох років очолював кафедру цивільно-правових дисциплін, а потім працював професором цієї ж кафедри. Завдяки зусиллям вченого відбулося становлення не лише кафедри, а й університетської цивілістської наукової школи, знаної сьогодні не лише в Україні, а й за її межами. За час роботи О.А. Пушкіна на кафедрі цивільно-правових дисциплін під його науковим керівництвом та безперечним впливом як видатної творчої особистості підготовлено і захищено 8 кандидатських дисертацій. Затверджені теми і проводяться роботи з написання трьох дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Вражає обсягом і глибиною творчий доробок професора О.А. Пушкіна, котрий складається з близько 200 наукових праць. За підручник для вищих закладів освіти «Советское гражданское право» (части 1 і 2), опублікований у 1983 р., він був удостоєний Державної премії Української

РСР. За редакцією професора О.А. Пушкіна та доцента Самойленка В.М. у 1992 р. побачив світ підручник «Гражданское право Украины. Ч.1».

Останні роки життя Олександра Анатолійовича були присвячені напруженій роботі справді державного значення – розробці проекту нового Цивільного кодексу України. У складі робочої групи, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 листопада 1995 р., О.А. Пушкін виконував обов'язки наукового координатора.

На жаль, Олександр Анатолійович не дожив до того моменту, коли новий Цивільний кодекс став би справжнім юридичним фундаментом громадянського суспільства в Україні, одним з головних правових інструментів його формування. Життя видатного науковця і педагога передчасно обірвалось 29 червня 1997 р.

Наукова праця О.А. Пушкіна була високо оцінена Батьківщиною. Він був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, а в 1994 р. удостоєний почесного звання «Заслужений юрист України».

Та доля справжнього науковця щаслива тим, що вона не обмежується його фізичним життям. Залишаються наукові праці, здійснюють дослідження учні та послідовники. Вони продовжують справу життя Олександра Анатолійовича, розпочату ним півстоліття тому. Свідченням цьому є проведення науково-практичної конференції «Проблеми удосконалення цивільного законодавства України». Її плідна робота була б, на нашу думку, доброю згадкою про

шановного Олександра Анатолійовича, а видання за матеріалами конференції збірника наукових статей – гідною даниною його світлій пам'яті.

Кілька зауважень щодо долі нового Цивільного кодексу України. Роботу над його проектом завершено два роки тому. Опублікований у 1997 р. для всебічного обговорення, проект кодексу викликав жвавий інтерес юридичної громадськості. За час, що минув, у різноманітних періодичних виданнях, на конференціях, семінарах, зустрічах висловлювалось безліч думок щодо змісту проекту в цілому та окремих його положень. Іншими словами, робота над удосконаленням змісту та структури

як проекту в цілому, так і окремих його положень триває. Підвищена увага науковців, фахівців-практиків до проекту має своє пояснення: адже, з одного боку – Цивільний кодекс України, як зазначено в ст. 4 проекту, становить основу цивільного законодавства України, з іншого – оскільки життя не стоїть на місці, з плином часу виникає необхідність повернутися до обговорення окремих його положень, аналізу змісту відповідних статей тощо.

Отже, проведення конференції, присвяченої проблематиці удосконалення цивільного законодавства України (передусім, його основи – Цивільного кодексу) вбачається і доцільним, і своєчасним.

*Перший проректор з наукової роботи
Університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор*

О.Н. Ярмиш

*Начальник кафебри
цивільно-правових дисциплін
Університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

В.А. Кройтор